

47

EŠD: 128

Naselje: **Drnovo**Občina: *Drnovo*Ime: **Drnovo – arheološko najdišče Neviodunum**Področje: *A*Obdobje: *rimsko obdobje*

Arheološka zaščitna izkopavanja na delu trase kanalizacijskega jarka so potekala od 14. 8. do 1. 12. 2007. Izvedla jih je ekipa ZVKDS, OE Ljubljana, pod vodstvom Mije Topličanec, univ. dipl. arheol., in Borisa Vičiča, univ. dipl. arheol., iz Zavoda za varstvo kulturne dediščine Slovenije, Območna enota Ljubljana. Geodetske in fotografske storitve je prevzela družba Arheološke raziskave, Slobodan Olič, s. p. Območje je zajelo vzhodni del Drnovega, ob cesti Drnovo–Velika vas, proti jugozahodu po ulici južno od igrišča in po Cerkljanski cesti do križišča s cesto Drnovo–Velika vas.

Nad geološko osnovo iz savskega proda je bila na celotnem izkopnem polju dokumentirana temnorjava meljasta glina z oblicami, preperina geološke osnove, v katero so bile vkopane strukture za vertikalne in horizontalne nosilce lesenih objektov. Ponekod smo dokumentirali tudi sočasne hodne površine, tanko plast uporabe geološke osnove oziroma pretekli humus, ognjišča in velike jame s premerom do 2,75 m in globine do 1,4 m, ki so najverjetneje služile iskanju ali pridobivanju vode ali shranjevanju. Strukture smo pripisali prvi fazi poselitve poznejšega mestnega območja v čas 1. stoletja n.š.

V drugo fazo smo opredelili zidane kamnite strukture s spremljajočimi plastmi izravnjav iz svetloolivno rjave meljaste glin, tlakovanja z maltnimi estrihi in izgradnjo infrastruktur (cestne in kanalizacijske mreže). Pravokotna razdelitev mestnega območja, orientirana proti severu, v stanovanjske otoke s cestno mrežo, ter izgradnja objektov spadata najverjetneje v čas po ustanovitvi oziroma podelitvi rimskih municipalnih pravic Neviodunumu v času cesarja Vespaziana (69–79 n. š.) oziroma v prva desetletja 2. stoletja.

Vzporedni zidovi v vzhodnem delu raziskav so najverjetneje tvorili podolgovate prostore javnih skladišč ob glavni cesti Emona–Siscia. Glede na potek in mere so podobni zidovom, dokumentiranim pri Petrujevih izkopavanjih (Petru, P., S. Petru 1978, Neviodunum, 24–25) severozahodno od obravnavanega območja, in zidovom, odkritim na Vrhniki (Mušič, B., J. Horvat 2007, Nauportus – zgodnjericimska trgovska postojanka na Dolgih

njihvah na Vrhniki. Rezultati geofizikalne raziskave z več neodvisnimi metodami. Arheol. vestnik 58, 271–283), interpretiranih kot dolga in ozka skladišča s širokimi vhodi.

Zahodno od njih smo dokumentirali večjo, skoraj okroglo peč za žganje keramike z jamo za dostop do kurišča. Strukturo peči je tvoril na ostenju premaz iz gline, ki se je pri prvem žganju spremenila v trden lep. Na sredino je bil na dno postavljen steber iz štirih svitkov oziroma kolutov lepa, ki je podpiral rešetko za glinene izdelke, pripravljene za žganje. Zgornji del peči, kalota, se ni ohranil. Peč je bila zapolnjena z večjo količino odpadne keramike in deli konstrukcije. Ob njej je bilo več vkopanih struktur za stojke, ki so najverjetneje tvorile lesen objekt ali nadstrešek. V osrednjem delu raziskav smo delno, ob severnem profilu, dokumentirali še eno peč za žganje keramike hruškastega tlorisa, v kateri je prav tako bila večja količina odpadne keramike, in manjšo okroglo peč ob južnem profilu z delno ohranjeno rešetko.

V vzhodnem delu mesta ob cesti 1 je bil postavljen objekt z vrsto kurišč, najverjetneje za kakšno obrtno proizvodnjo, zahodno od ceste pa več verjetno stanovanjskih objektov. Tudi objekti v osrednjem raziskanem območju so najverjetneje pripadali stanovanjskim in/ali trgovskim poslopjem. Front insul nismo dokumentirali.

Najbolje ohranjeni in najbolj veličastni so ostanki predvidoma kopališčnih prostorov v zahodnem delu raziskanega območja ob Cerkljanski cesti, ki sta jih v šestdesetih letih 19. stoletja delno raziskala Zupanc in Leinmüller (Petru, Petru 1978, 11–12). Dokumentirani so bili obodni (širine do 0,96 m) in pregradni zidovi. V osrednjem prostoru je bilo več faz tlakovanja s tegulami in maltno podlago, ki jih je prekrilo več plasti iz žganine s pepelom in ilovnatimi izravnjavami. Iz prvega prostora v južnem delu je bil speljan odtočni kanal, grajen iz lomljencev apnenca, vezanih z malto, in z dnom iz tegul. Verjetno se je izlival v kloako, ki poteka pod Cerkljansko cesto. Manjši prostor severno od osrednjega prostora je bil dograjen v drugi fazi, zapolnilo pa ga je več plasti žganine in ožgane glin, kar lahko kaže na del pufurnija za ogrevanje. Prostor tri proti severu oziroma cesti 4 je bil verjetno bivalnega značaja. Nekateri zidovi so v tem delu ohranjeni do nivoja nasutja za današnjo cesto oziroma v višini 1,6 m.

Severno od ceste 4 je bil dokumentiran večji prostor, dvorišče z vsaj štirimi fazami maltnih estrihov z ostanki horizontalnih tramov lesene konstrukcije.

Naprej proti severu je bil dokumentiran še en zid oziroma grajena struktura v širini 3,35 m, ki pa bi

glede na drugačno usmeritev (SV–JZ) lahko pripadal neki poznejši gradbeni fazi. Prostor ob njem je bil v preteklosti močno poškodovan z vkopi in izkopih zidov pri iskanju gradbenega materiala in posegih starinoslovcev v zadnjih stoletjih. Zadnji dokumentirani objekt ob križišču Cerkljanske ceste z glavno cesto skozi Drnovo, pa bi lahko predstavljal del razkošnega objekta, ki ga omenjata Leinmüller in Zupanc (Petru, Petru 1978, 11–12). Več podatkov bodo podala izkopavanja v drugi sezoni, ki potekajo od križišča s Cerkljansko cesto ob cesti Drnovo–Velika vas proti zahodu.

Cestna mreža je bila dokumentirana s tremi cestami S–J (ceste 1–3) in dvema prečnima cestama (cesti 4 in 5). Začetek izgradnje cestišč predstavlja izravnava terena s čvrsto ilovnato podlago za utrjitev terena v širini okoli 8 m. Preprosto cestišče iz tankega zbitega prodnatega nasutja in tampona iz rumenkastorjavega peska s prodom v vzhodnem delu raziskav nima posebej utrjenih pločnikov. Obcestni jarki za odtekanje meteorne vode so plitvi oziroma slabo nakazani, razen ob cesti 4 in 5, kjer je bilo severno oziroma južno od cestišča dokumentiranih več faz obcestnega jarka in izravnane pločnika.

Kloaka, močno poškodovana s poznejšim vkopom, je bila dokumentirana le pod cesto 3, verjetno je bila zgrajena pred cestiščem ali hkrati z njim. Kloaka pod današnjo Cerkljansko cesto, prav tako močno poškodovana s poznejšim vkopom, nima ohranjenega pripadajočega cestišča oziroma je to verjetno kontinuirano v uporabi. Močni stranski zidovi so bili nadzidani z obokom, ki je delno viden v južnem preseku izkopnega polja. Dno ni ohranjeno, verjetno pa je bilo, kot pri kloaki ceste 3, iz tegul, vezanih z malto. Notranja širina znaša okoli 48 in 60 cm. Pritočni kanali so bili delno dokumentirani zaradi poznejših vkopov le v dveh primerih. Kanal ob cesti 3 je bil izkopen v polpreteklem obdobju in smo ga predvideli glede na dimenzije in potek. Kanal ob kloaki pod Cerkljansko cesto je bil v prvi fazi usmerjen V–Z, v drugi pa S–J. Dno je grajeno iz tegul le v drugi fazi, stranice so zidane iz lomljencev apnenca, pokrov ni bil ohranjen.

Z zaščitnimi izkopavanji v vzhodnem delu Drnovega smo kljub preozkemu izkopnemu polju, ki je zaradi sledenja današnji cestni mreži in poselitvi naključno presekal strukture antičnega mesta, pridobili veliko temeljnih informacij o urbanističnem načrtu, načinu in kvaliteti življenja prebivalstva antičnega mesta. Z izkopnim poljem smo raziskali skladiščne in obrtne stavbe na vzhodnem delu, stanovanjske in trgovske objekte v osrednjem delu ter razkošen termalni kompleks v zahodnem delu

raziskav oziroma centralnem delu Neviodunuma. Raziskave se v letu 2008 nadaljujejo ob glavni cesti Drnovo–Velika vas proti zahodu, mimo parc. št. *4 do 156/1, k. o. Drnovo.

Mija Topličanec

Rešetka v peči za žganje keramike. Pogled proti severozahodu. (foto: D. Maršič)

Podporni steber za rešetko v peči za žganje keramike. Pogled proti severozahodu. (foto: D. Maršič)

Termalni objekt. Pogled proti severu. (foto: D. Maršič)

48

EŠD: /

Naselje: **Drnovo**

Občina: Krško

Ime: **Drnovo – Žabjek**

Področje: A

Obdobje: *rimsko obdobje, srednji vek, novi vek*

Spomladi in poleti 2007 smo opravili več terenskih ogledov odprtih njivskih površin severno od stare savske struge pri Drnovem.

Primerjava aeroposnetkov in temeljne topografske karte je nakazovala možnost, da je omenjeni prostor kljub intenzivnim premikom reke Save na območju poplavne ravnice med Krškim in Brežicami ostal relativno nedotaknjen in danes izstopa kot nepravilen trapezoidni otok, ki ga obdajajo stare savske struge.

Terenski pregled nekaterih njivskih površin je potrdil naše domneve. Opravljen je bil na parc. št. 457, 458/1-2, 464/4-5, 472/2, 477/1-2, 487/1-2, 488, 490, 491, 515/1-2, 613, 619, 620, 621, vse k. o. Drnovo. Zanimivi so predvsem rezultati na njivah s parc. št. 472/2, 487/1-2, 488, 515/1-2, 613, 619, 620, 621, vse k. o. Drnovo. Tako smo na parc. št. 613 in 619, oboje k. o. Drnovo, našli večje število rimskodobne opeke in alohtonega kamna. Na parc. št. 620 in 621 pa smo našli poleg opeke in alohtonega kamna tudi mozaične kocke.

Distribucija najdb in narava pridobljenega gradiva nakazuje možnost, da imamo opravka z rimskodobnimi arhitekturnimi ostalinami, ki pa so verjetno močno poškodovane zaradi oranja. Novi podatki nakazujejo možnost, da se je urbano tkivo Neviodunuma nahajalo tudi severno od stare savske struge.

Mitja Pergar, Jernej Ribter

49

EŠD: 14260

Naselje: **Družinska vas**

Občina: Šmarješke Toplice

Ime: **Družinska vas – arheološko najdišče**

Kozjane

Področje: A

Obdobje: *prazgodovina*

Arheološko najdišče – gomilno grobišče Kozjane, v literaturi tudi Ivanec pri Družinski vasi, je poznano že s konca osemdesetih let 19. stoletja (iz leta 1879), ko je okolico Šmarjete obiskal F. v. Hochsteter ter opisal in skiciral arheološka najdišča v šmarješki okolici.

Na zemljišču s parc. št. 423/17, k. o. Družinska vas, se nahajajo štiri gomile, ki bi jih izkop za temelje stanovanjske hiše uničil (poročilo v Varstvu spomenikov 43, 57–58). Zahodno in južno od izkopnega polja se nahajata še dve gomili, na terenu vidni kot rahli okrogli vzpetini. Gomili naj bi ostali nepoškodovani in nedotaknjeni. V letu 2007 je bil ob nadzoru strojnega izkopa velikosti 3,9 x 4 m za točkovne temelje verande odkrit skeletni grob pravokotne oblike z zaobljenimi vogali. V grobu so bili najdeni latvica z bradavico, čolničasta fibula, bronast obroček in fragmenti bronastega obročka. Skeletni grob je datiran z najdbami in načinom pokopa v stopnjo Stična 1 (prva polovica 7. stoletja pr. n. š). Lega in usmeritev nakazuje, da grob sodi v peto oziroma tretjo še ohranjeno in nepoškodovano gomilo na tem zemljišču.

Katarina Udovč